

Nr 288.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes; given Stockholms slott den 30 maj 1941.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325)
om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Härigenom förordnas, att 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

65 §.

Besvär över — — — till krigsöverdomstolen.

Part, som — — — till krigsöverdomstolen.

Besvär över utslag eller beslut, vilket är givet av fältkrigsrätt, skola före klockan tolv å femtonde dagen, efter det utslaget eller beslutet gavs, avlämnas till den befälhavare, som förordnat krigsrätten, eller, där den klagande i målet hålles häktad, till den befälhavare, som har uppsikt över häktet; dock vare det klaganden tillåtet att i stället inom nämnda tid ingiva sina besvär till krigsöverdomstolen. Hava besvär avlämnats till befälhavare som nyss sagts, åligge det befälhavaren, om klagandens vederpart i orten kan anträffas, att giva honom avskrift av besvären, med föreläggande av viss kort tid att inkomma med förklaring däröver till befälhavaren, vid äventyr att underlåtenhet därav ej hindrar målets avgörande; kan vederparten ej anträffas, eller har han, sedan han erhållit del av besvären, ingivit förklaring eller försuttit tiden därför, bör befälhavaren ofördröjligen insända handlingarna i målet till krigsöverdomstolen och därvid tillika, för det fall att vederparten ej kunnat anträffas, eller förklaranden försuttit tiden för förklarings avgivande, därom göra anmälan.

67 §.

Varda ej i mål, däri, enligt vad ovan är sagt, talan i händelse av missnöje skall inom viss tid fullföljas, besvär inom den tid anförda, stånde krigsrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Vill någon visa sådant förfall, och har utslaget meddelats av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, ingive de handlingar, han vill till styrkande av förfallet åberopa, till krigsöverdomstolen eller, om han i målet

¹ Senaste lydelse, se 1934: 30.

hålles häktad eller enligt beslut i målet är intagen i allmän uppfostringsanstalt eller i avbidan å sådant intagande hållen i förvar, till den myndighet, som, enligt vad i 65 § är stadgat, äger att i sådant fall mottaga besvär över krigsrättens utslag. Har utslaget meddelats av fältkrigsrätt, varde nämnda handlingar ingivna till den befälhavare, till vilken jämlikt nyssberörda § besvär i målet böra avlämnas, eller till krigsöverdomstolen. Är myndighet, till vilken, på grund av vad nu är föreskrivet, handlingar till styrkande av förfall varda ingivna, befälhavare, åligge det denne att ofördröjligen insända handlingarna till krigsöverdomstolen. Prövas förfallet lagligt, utsätte krigsöverdomstolen ny tid.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1941; dock skola äldre bestämmelser tillämpas i fråga om utslag och beslut som givits av fältkrigsrätt före nämnda dag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *ändrade regler angående sätt och tid för anförande av besvär över fältkrigsrätts utslag.*

Föredraganden anför:

Enligt 65 § tredje stycket i lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes skola besvär över utslag eller beslut av fältkrigsrätt avlämnas till den befälhavare, som förordnat krigsrätten, före klockan tolv å tionde dagen efter det utslaget eller beslutet gavs. Om den klagande hålles häktad i målet, få besvären i stället avlämnas till den befälhavare som har uppsikt över häktet. Det åligger befälhavaren att infor dra förklaring från klagandens vederpart, om denne kan anträffas i orten, samt därefter insända handlingarna i målet till krigsöverdomstolen.

Besvär över utslag eller beslut, som meddelats av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt eller särskild krigsrätt, skola jämlikt första stycket i nämnda lagrum ingivas till krigsöverdomstolen. Klaganden har emellertid rätt att i stället avlämna sina besvär till den befälhavare som föranstaltat om krigsrättens sammankallande. Befälhavaren är pliktig att ofördröjligen insända besvärshandlingarna till krigsöverdomstolen. Besvärstiden är tjugu dagar räknat från den dag då utslaget eller beslutet gavs. I fråga om part, som hålles häktad i målet eller enligt beslut i målet är intagen i allmän uppfostringsanstalt eller i avbidan å sådant intagande hålles i förvar, meddelas vissa kompletterande föreskrifter.

De bestämmelser, som i förevarande avseende gällde före tillkomsten av 1914 års lag — 40 § i förordningen den 11 juni 1868 om krigsdomstolar och rättegången därstädes — voro konstruerade på annat sätt än de nu gällande. I nämnda paragraf skildes mellan krigsrätter inom riket (sålunda även fältkrigsrätter där) och krigsrätter utom riket eller å fartyg under sjötåg. Besvär över utslag meddelade av sistnämnda krigsrätter skulle avlämnas till vederbörande befälhavare före klockan tolv å

åttonde dagen efter det utslaget föll samt därefter behandlas på sätt nu är föreskrivet i fråga om besvär över fältkrigsrätts utslag.

I fråga om utslag, som krigsrätt inom riket meddelat, skulle besvär ingivas till krigshovrätten. Besvärstiden var femton dagar, om krigsrätten hållits i stad där krigshovrätten hade sitt säte, och eljest trettio dagar. Häktad hade att avlämna sina besvär till Konungens befallningshavande eller till den befälhavare som hade uppsikt över häktet.

Riksdagens militieombudsman har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 april 1941 upptagit frågan, huruvida klagande i mål, som avgjorts av fältkrigsrätt, ägde rätt att ingiva sina besvär direkt till krigshovrätten. Militieombudsmannen har därvid anfört bland annat, att med de gällande bestämmelserna om klagan över fältkrigsrätts utslag torde hava åsyftats att underlätta skriftväxlingen genom att låta denna ske genom befälhavarens försorg före handlingarnas insändande till krigshovrätten. I förarbetena funnes intet som antydde, att avsikten varit att betaga klagande i fältkrigsrättsmål rätten att ingiva sina besvär direkt till krigshovrätten. Några sakliga skäl för att så ej skulle få ske syntes knappast föreligga. Krigshovrätten hade också i ett flertal fall ansett sig kunna till prövning upptaga över fältkrigsrätts utslag anförda besvär, vilka ingivits direkt till krigshovrätten.

Militieombudsmannen har därefter erinrat, att högsta domstolen tagit ställning till detta spørsmål genom ett den 29 mars 1941 meddelat utslag i ett mål, vilket såvitt nu vore fråga kommit under krigshovrättens prövning genom att överkrigsfiskalsämbetet till krigshovrätten ingivit besvär över fältkrigsrättens utslag.

I detta utslag har högsta domstolen yttrat, att överkrigsfiskalsämbetets besvär bort jämlikt 65 § tredje stycket krigsdomstolslagen avlämnas till vederbörande befälhavare för vidtagande av de åtgärder varom i lagrummet vore stadgat. Då överkrigsfiskalsämbetet således ej iakttagit vad som ålegat ämbetet för fullföljd av talan mot fältkrigsrättens utslag samt ämbetets i krigshovrätten förda talan till följd härav icke lagligen kunnat upptagas till prövning, har högsta domstolen undanröjt krigshovrättens utslag.

Militieombudsmannen har i anledning av högsta domstolens utslag uttalat, att den tolkning, som sålunda blivit fastslagen genom utslaget, syntes kunna ha betänkliga konsekvenser i fråga om klagomål av högre åklagare och andra statens myndigheter (arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, riks försäkringsanstalten m. fl.). Militieombudsmannen har här om anfört följande:

För dessa myndigheter innebär det speciella förfarande, som föreskrivits för fullföljande av talan mot fältkrigsrätts utslag, ökad omgång för anförande av besvär, och fall kunna väl tänkas, då besvär från dessa myndigheter icke hinna inom lagstadgad tid ingivas till vederbörande befälhavare. Om exempelvis fältkrigsrätt meddelat utslag i övre Norrland å ort, med vilken kommunikationerna äro särskilt ogynnsamma, kan det visa sig praktiskt ogenomförbart att få utslaget expedierat till myndigheten i Stockholm och därefter besvärsskriften sänd till den avlägset belägna orten i så god tid,

att den kommer befälhavaren till handa före besvärstidens utgång. Situationen kan ytterligare kompliceras, om vederbörande förband efter utslagets meddelande brutit upp från förläggningssorten för att återvända till depåorten eller förläggas å annan ort. Man måste räkna med att post, som i anledning härav måste eftersändas, kan bliva ytterligare fördröjd.

Det synes mig uppenbart, att i fråga om besvär av statens i Stockholm förlagda myndigheter den föreskrivna omvägen via befälhavaren för besvärs anförande i krigshovrätten är onödig. Visserligen kan med en sådan ordning genom befälhavarens försorg förklaring över besvären omedelbart infor dras, men fördelen därav torde i vart fall icke uppväga de olägenheter, som förut berörts. I de många fall då motparten, som skall erhålla del av besvären, hemförlovats eller av annan anledning lämnat orten har för övrigt befälhavaren ej annat att göra än att sända besvärsskriften till krigshovrätten.

Enligt äldre lag hade överkrigsfiskalen och andra myndigheter i Stockholm liksom enskilda parter rätt att ingiva sina besvär över fältkrigsrätts inom riket meddelade utslag direkt till krigshovrätten och inom längre tid än den nu stadgade. Sannolikt har man vid genomförandet av de nya reglerna ej beaktat de svårigheter i tillämpningen dessa regler skulle komma att medföra för berörda myndigheter.

Även för enskild klagande kunna för övrigt svårigheter av angivet slag uppkomma. Därest en person av fältkrigsrätt dömes exempelvis till ersättningskyldighet och omedelbart därefter hemförlovas eller förflyttas till annat förband, kan han komma att under besvärstiden finna sig betagen möjligheten att nå vederbörande befälhavare med sin besvärsskrift. För enskild målsägare kan det möta stora svårigheter att inom den korta besvärstiden komma i förbindelse med befälhavaren, vars fältpostnummer han icke känner. Det kan för övrigt synas oförklarligt varför klagande i fältkrigsrättsmål skall vara sämre ställd än den som vill klaga över beslut om disciplinstraff, ålagt av befälhavare. Enligt 209 § strafflagen för krigsmakten äger nämligen dylik klagande ingiva sina besvär antingen till krigshovrätten eller till vederbörande befälhavare.

På grund av vad sålunda anförts har militieombudsmannen hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida icke snara åtgärder böra vidtagas för att 65 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes må erhålla sådan ändrad lydelse, att det må vara tillåtet för klagande i mål, vari fältkrigsrätt meddelat utslag, — förutom att avlämna sina besvär till vederbörande befälhavare — att ingiva dem direkt till krigsöverdomstolen.

I infor drade y t t r a n d e n har krigshovrätten tillstyrkt bifall till militieombudsmannens framställning samt ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben förklarat, att från försvarsstabens sida intet vore att erinra mot den ifrågasatta lagändringen.

I skrivelse den 19 april 1941 har därefter a r m é f ö r v a l t n i n g e n hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke tiden för anförande av besvär över fältkrigsrätts utslag och beslut borde förlängas till tjugu dagar.

Arméförvaltningen, som förklarat sig i allo ansluta sig till vad militieombudsmannen uttalat i sin förut omförmälda skrivelse, har såsom motivering till sin hemställan anført bland annat:

Det torde vara antagligt, att vid bestämmandet av den korta besvärstiden i fråga om utslag och beslut av fältkrigsrätt uppmärksamheten framför allt varit fäst på verkliga fältförhållanden. Därjämte är att märka, att lagstiftaren med all sannolikhet ej haft i tanken annat än att besvär över utslag eller beslut av fältkrigsrätt komme att anföras blott av enskilda tilltalade. Före antagandet av 1914 års nu avsedda lag förekom det nämligen praktiskt taget icke, att besvär över utslag av krigsdomstol å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar såsom målsägare anfördes av central militär förvaltningsmyndighet. Först förhållandena, sådana dessa beträffande skada å eller förlust av materiel eller persedlar efter hand utvecklade sig under åren 1915—1918, medförde en ändring härvidlag. Den stora omfattningen av dylika skador och förluster nödsakade nämligen arméförvaltningen att ingripa genom meddelande av föreskrift, att utslag i s. k. persedel mål, som gått kronan emot, skulle för eventuell fullföljd av talan mot utslaget genom ämbetsverkets försorg anmälas hos detta, samt att anmälan jämväl skulle göras för det fall, att fråga om ersättningsskyldighet för skada å eller förlust av materiel eller persedlar visserligen hänskjutits till behandling av krigsrätt, men något ersättningsyrkande icke av vederbörande krigsfiskal framställt. Senast hava föreskrifter i berörda hänsende av arméförvaltningen meddelats uti cirkulärskrivelse den 16 augusti 1932. — — — Dylika besvär, vilka ej sällan avse ganska stora värden, hava av arméförvaltningen anförts i talrika fall, icke minst under de sedan den 1 september 1939 rådande förhållandena. I själva verket skulle säkerligen besvär i persedel mål hava anförts i ännu större omfattning än som skett, därest icke den i fråga om besvär över utslag av fältkrigsrätt föreskrivna mycket korta besvärstiden lagt betydande hinder i vägen härför.

Det förhåller sig nämligen så, att redan när det varit fråga om anförande av besvär över utslag av regementskrigsrätt och särskild krigsrätt, det ej sällan för ämbetsverket uppstått en betydande svårighet att medhinna att inom den stadgade tiden av tjuugu dagar ingiva besvärsskrift till krigshovrätten. Orsakerna härtill hava varit flera. Sålunda är för en central förvaltningsmyndighet själva proceduren med anmälan om krigsrättsutslag, beslut om fullföljd av talan däremot samt utfärdande av fullmakt för ombud att vidtaga åtgärd härför förenad med mycket större omgång och tidsutdräkt än när samma fråga föreligger för en enskiid person. Dessutom har utskrift av protokoll och utslag, vilken ej sällan måst företagas å truppförbandens expeditioner, ofta medfört, att dessa handlingar kommit ämbetsverket till handa blott kort tid före besvärstidens utgång, stundom först samma dag besvärstiden utgått. De sålunda påpekade svårigheterna göra sig i betydligt förstörad grad gällande, när det är fråga om överklagande från arméförvaltningens sida av utslag av fältkrigsrätt, och det har mer än en gång inträffat, att i sådana fall, då besvär ansetts rätteligen hava bort anföras, så dock ej kunnat ske, beroende därpå att protokoll och utslag alltför sent kommit ämbetsverket till handa, något vartill ibland även postförbindelserna kan hava medverkat. — — — Härtill kommer, att om en besvärslid av tio dagar måste anses vara alldeles för kort för att de centrala förvaltningsmyndigheterna skola kunna medhinna att behörigen bevaka statens intresse såsom målsägare i mål vid fältkrigsrätt, så torde en så kort besvärslid icke ens vara till oomtvistlig fördel för t. ex. de värnpliktiga, vilka i s. k. persedel mål ju äro berättigade att inställa sig genom ombud och som, på grund av omflyttning och eventuellt upplösning av truppförband eller hemförloving, ej sällan torde befinna sig på betydligt avstånd från den ort, där besvären böra ingivas. Det förefaller arméförvaltningen, som om ej heller, när det är fråga om straffsynpunkten, en så kort besvärslid som tio dagar vore oundgängligen nödvändig. Skulle emellertid så anses vara förhållandet, torde det —

då i varje händelse beträffande krigsrättsmål synpunkter göra sig gällande, vilka ej föreligga beträffande mål vid de allmänna domstolarna — måhända kunna tänkas att stadga en kortare besvärstid, när klagan fullföljes allenast i fråga om ådömt straff, än när den fullföljda talan gäller (även) skadestånd.

Över arméförvaltningens framställning ha yttranden avgivits av riksdagens militieombudsman och krigshovrätten ävensom av ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben, vilken tillika bifogat yttranden från cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt från marinförvaltningen.

Militieombudsmannen har förklarat sig ej ha något att erinra mot vad arméförvaltningen hemställt. Militieombudsmannen kunde vitsorda, att svårigheter ofta måste uppkomma särskilt för centrala myndigheter att för prövning av frågan, huruvida besvär skola anföras, före besvärstidens utgång få tillgång till fältkrigsrätternas protokoll och utslag. Under de nu rådande förhållandena kunde den kortare besvärstiden icke sägas innebära några nämnvärda fördelar för rättsskipningen. Den ringa mån, i vilken målens behandling i överdomstolen därigenom kunde påskyndas, torde man kunna helt bortse från, i synnerhet som den avsevärda ökningen av antalet mål numera, trots väsentlig förstärkning av arbetskrafterna i krigshovrätten, omöjliggjorde en omedelbar behandling av besvärsmålen. Den tidigare tidpunkten för laga kraft kunde enligt militieombudsmannens mening beträffande flertalet mål ej heller innebära tillräckligt skäl för kortare besvärstid än den normala.

Krigshovrätten har däremot avstyrkt bifall till arméförvaltningens förslag samt därvid anfört bland annat:

Krigshovrätten anser för sin del, lika med arméförvaltningen, att med den nuvarande korta besvärstiden det ej sällan torde möta stora svårigheter för en målsägande och i synnerhet för arméförvaltningen att i rätt tid fullfölja talan mot fältkrigsrätts utslag eller beslut, därest besvären skola ingivas till vederbörande befälhavare. Om däremot, såsom militieombudsmannen föreslagit, den ändringen i gällande bestämmelser vidtages, att vid fullföljd av talan från fältkrigsrätt besvären få ingivas direkt till krigsöverdomstolen, det vill säga i allmänhet till krigshovrätten, torde enligt krigshovrättens åsikt olägenheterna av ifrågavarande korta klagotid till största delen bli undanröjda. I detta sammanhang vill krigshovrätten påpeka, att även om i vissa fall det likväl kommer att saknas erforderlig tid för en part att före klagotidens utgång ingiva motiverade och till yrkandena preciserade besvär, den möjligheten ju alltid står vederbörande öppen att reservationsvis anföras besvär, varefter talan sedermera kan närmare utvecklas respektive återkallas.

Vad som enligt krigshovrättens mening särskilt talar mot införande av längre besvärstid i ifrågavarande fall är önskvärdheten av största möjliga snabbhet i rättsskipningen, då det gäller förhållandena i fält, för vilka, såsom krigshovrätten förut i annat sammanhang framhållit, fältkrigsrätterna ju egentligen äro och även böra vara inrättade.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och under hänvisning till sitt yttrande i anledning av militieombudsmannens ovanberörda framställning får krigshovrätten avstyrka bifall till arméförvaltningens förslag till ändring i bestämmelserna om fullföljd av talan från fältkrigsrätt. Därest sådan ändring likväl skulle anses böra ske, får krigshovrätten, med frångående av sin förut uttalade mening rörande militieombudsmannens framställning, förklara att i sådant fall anledning saknas till bifall till den däri åsyftade änd-

ringen. Därest nämligen besvären ingivas till vederbörande befälhavare, vinnes avsevärd tid därigenom att denne bör av vederparten infordra förklaring.

Arméförvaltningens subsidiärt framställda förslag om kortare besvärstid, då klagan fullföljes endast beträffande ansvar, än när talan gäller (även) skadestånd, kan krigshovrätten för sin del ej heller biträda.

Däremot vill krigshovrätten i andra hand ifrågasätta huruvida icke, i likhet med vad är stadgat i fråga om besvär över utslag och beslut av krigsöverdomstol, tiden för besvär över utslag och beslut av fältskyddsmyndighet kunde räknas — ej, såsom enligt gällande lag, från den dag, utslaget eller beslutet gives — utan från den dag, klaganden erhållit del därav. Därigenom komme hela besvärstiden, tio dagar, parterna tillgodo, utan att målens avgörande av krigsöverdomstolen i allmänhet försenades så mycket som med arméförvaltningens förslag bleve fallet. Delgivningen med åklagaren, arméförvaltningen, annan offentlig målsägande och den tilltalade torde nämligen i regel ej komma att medföra någon avsevärd vare sig omgång eller tidsutdräkt. Sådant kan visserligen måhända befaras inträffa någon gång beträffande delgivningen med enskild målsägande. Men de fall, då så sker, komma med all säkerhet att visa sig vara ganska sällsynta, och det så mycket hellre som enskild målsägande blott undantagsvis förekommer i de mål, som höra under fältskyddsmyndighet. Delgivningen, som i allmänhet torde kunna ske på ett enklare sätt än som stadgas i 11 kapitlet 38 § rättegångsbalken, lär börja äga rum på föranstaltande av den civile ledamoten, vilken redan nu har skyldighet att tillställa vederbörande befälhavare ett exemplar av rättens slutliga utslag. Bestämmelser om viss kort tid, inom vilken utslag och protokoll skola expedieras av den civile ledamoten, bliva måhända erforderliga.

Chefen för armén har funnit arméförvaltningens förslag om utsträckning av klagotiden till tjugu dagar välbetänkt åtminstone i vad avsåge ersättningsmål. I fråga om utslag i brottmål kunde det eventuellt vara lämpligt att bibehålla den nuvarande korta besvärstiden. Under verkliga fältskyddshållanden torde det i varje fall vara önskvärt med kort besvärstid i sistnämnda mål. *Chefen för marinen* har framhållit, att den omständigheten att besvärstiden vore kortare när det gällde fältskyddsmyndighets utslag än eljest tydligen berodde på att en snabbare verkställighet av ådömda straff ansåges önskvärd under krigsförhållanden. Erfarenheterna från en långvarig beredskapstjänstgöring borde i detta sammanhang icke tillmätas avgörande betydelse. Den ifrågasatta utsträckningen av besvärstiden kunde icke tillstyrkas. De olägenheter, vilka ansågos vara förbundna med den nuvarande ordningen, syntes bliva minskade, därest klagande såsom militieombudsmannen föreslagit tillerkändes rätt att ingiva sina besvär direkt till krigshovrätten. För den händelse det ansåges möjligt att stadga två olika besvärstider vore emellertid från marinens sida intet att erinra mot att för fullföljd av kronans skadeståndsanspråk föreskrevs en besvärstid av tjugu dagar. *Chefen för flygvapnet* samt *marinförvaltningen* ha däremot förklarat sig ej ha något att erinra mot en allmän utsträckning av besvärstiden från tio till tjugu dagar. *Ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben* har för egen del anfört, att de skäl arméförvaltningen angivit till stöd för sin hemställan om förlängd besvärstid över fältskyddsmyndighets utslag i s. k. persedelmål syntes vara välgrundade, varför han härutinnan icke hade något att erinra mot att besvärstiden förlängdes till tjugu dagar. Däremot kunde förslaget att jämnväl i mål, där en-

dast ansvarstalan fördes, förlänga besvärstiden till tjugu dagar, icke biträdas. Under krigsförhållanden, då läget och i anslutning härtill möjligheterna att ernå en fullständig utredning i förekommande mål växlade, vore det nämligen av synnerlig vikt att den tilltalade, för den händelse han befundes skyldig, snarast befordrades till straffets undergående. Beträffande mål, i vilka såväl ansvars- som skadeståndstalan fördes, ledde detta ståndpunkts-tagande till att den tidrymd, inom vilken besvär mot ett och samma utslag skulle anföras, kunde komma att växla allt eftersom besvären avsåge ansvars- eller skadeståndstalan eller bådadera. Det kunde icke anses föreligga något praktiskt hinder att i en lagstiftning fastställa olika tider för besvärs anförande i ansvarsfrågan och skadeståndsfrågan.

*Departement-
chefen.*

Reglerna om talans fullföljande mot fältkrigsrätts utslag skilja sig i vissa hänseenden från dem som gälla i fråga om talan mot utslag av regementskrigsrätt, stationskrigsrätt och särskild krigsrätt. Besvärstiden är blott tio dagar, räknat från utslagets meddelande, eller således hälften av den beträffande de sistnämnda krigsrätterna fastställda tiden. Klagande äger icke rätt att ingiva sina besvär direkt till krigsöverdomstolen utan skall städse avlämna dem till vederbörande befälhavare. Även i övrigt ha vissa för fältförhållanden lämpade föreskrifter meddelats rörande fullföljd av talan mot fältkrigsrätts utslag. Sålunda åligger det befälhavaren att ombesörja delgivning av besvär med klagandens motpart. Sådan skyldighet föreligger dock endast om motparten kan anträffas i orten. I annat fall har krigsöverdomstolen att i den ordning 69 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes föreskriver infordra förklaring från den som finnes böra höras över besvären.

Av militieombudsmannens och arméförvaltningens framställningar till Kungl. Maj:t framgår, att saknaden av föreskrift om rätt att ingiva besvär direkt till krigsöverdomstolen i förening med den korta besvärstiden medfört åtskilliga olägenheter. Dessa ha särskilt framträtt, då besvär skolat anföras av de centrala militära förvaltningsmyndigheterna eller av militieombudsmannen eller överkrigsfiskalen. Även för enskilda parter torde det stundom ha mött svårigheter att i rätt tid fullfölja talan. Tydligt är, såsom militieombudsmannen framhållit, att om en person, som dömts av fältkrigsrätt, omedelbart därefter förflyttas till annat förband eller hemförlovas, han kan finna sig betagen möjligheten att på den korta tid som står till buds nå vederbörande befälhavare med sin besvärsskrift. Samma svårighet kan även uppstå för enskild målsägande.

Till förebyggande av dessa olägenheter synes det vara erforderligt, att vissa ändringar vidtagas i 65 § tredje stycket krigsdomstolslagen. Det bör emellertid härvid tillses, att ändringarna icke komma att äventyra de ifrågavarande stadgandenas syfte att möjliggöra ett snabbt slutförande av mål som under egentliga fältförhållanden anhängiggöras vid fältkrigsrätt. Ur denna synpunkt läser icke något vara att erinra mot att det, såsom militieombudsmannen hemställt, medgives klagande att ingiva sina besvär direkt till krigsöverdomstolen. Även om en sådan ändring genomföres torde emel-

lertid, enligt vad som framgår av arméförvaltningens skrivelse, erfordras en utsträckning av besvärstiden. Den av ämbetsverket föreslagna allmänna förlängningen av tiden till tjugu dagar har mött invändningar med hänsyn till att kravet på snabbhet i rättsskipningen under krigsförhållanden därigenom skulle åsidosättas. Det torde icke böra ifrågakomma att, såsom på vissa håll ifrågasatts, fastställa olika besvärstider för mål som endast röra ansvar och mål som dessutom eller enbart röra ersättning. Däremot synes en mindre förlängning av besvärstiden för alla mål kunna genomföras utan att därav behöver befaras några egentliga olägenheter ur den synpunkt som anförts gentemot arméförvaltningens förslag. Med en ökning av tiden från nuvarande tio till förslagsvis femton dagar torde, i synnerhet om besvären få ingivas direkt till krigsöverdomstolen, de av arméförvaltningen anmärkta svårigheterna väsentligen bliva avhjälpta.

På grund härav förordar jag, att i 65 § tredje stycket krigsdomstolslagen vidtages sådan ändring att besvärstiden bestämmes till femton dagar samt att klagande part erhåller rätt att ingiva sina besvär direkt till krigsöverdomstolen.

I anslutning härtill torde en ändring böra vidtagas jämväl i 67 § krigsdomstolslagen. Detta lagrum innehåller bestämmelser om vad part har att iakttaga, då han vill visa att han på grund av laga förfall varit förhindrad att anföra besvär över krigsrätts utslag. Har utslaget meddelats av fältkrigsrätt, skola de handlingar, som part till styrkande av förfallet vill återopa, ingivas till den befälhavare, till vilken jämlikt 65 § besvär i målet böra avlämnas. Befälhavaren har att ofördröjligen insända handlingarna till krigsöverdomstolen. Då det även i dylikt fall bör stå part öppet att ingiva sina handlingar direkt till krigsöverdomstolen, bör en ändring i sådant syfte vidtagas i 67 §.

De nya bestämmelserna synas böra träda i kraft den 1 augusti 1941, men böra icke äga tillämpning i fråga om utslag och beslut av fältkrigsrätt, som givits före nämnda dag.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upp rättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 30 maj 1941.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 29 maj 1941 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 maj 1941, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn Gunnar Danielson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 30 maj 1941 avgivna utlåtande över det den 16 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes*; därvid fördraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.